

Záróbeszámoló

a „Patrimoniális tendenciák és társadalmi bezáródás: Hogyan működnek és változnak a mobilitást gátló ragadós padlók és ragadós mennyezetek?” c. kutatásról.

NKFI-azonosító: 135934

Kutatásvezető: Tóth István György

Közreműködők: Szelényi Iván, Medgyesi Márton, Csathó Ábel

1. A kutatás célkitűzései

A NKFIH- 135934 sz. kutatás a társadalmi bezáródás mechanizmusait, a Magyarországon notóriusan alacsonynak mért társadalmi mobilitást blokkoló/akadályozó tendenciák okainak kutatását tűzte ki célul. A 2020. októbere és 2023. szeptembere között zajló kutatás azt vizsgálta, hogy hol vannak a társadalmi szerkezetben erős, nehezen átjárható választóvonalak és mi ezeknek a szakadásoknak a helye a társadalmi mobilitás folyamatában - elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt.

A kutatás négy évtizedes tendenciákat tekintett át, az 1980-2020 közti négy egymástól egyébként intézményi szempontból is viszonylag jól elkülöníthető időszakra bontva. A négy periódus:

- a nyolcvanas évek: az un. „létező szocializmus” utolsó évtizede Magyarországon
- a kilencvenes évek: a gazdasági, társadalmi és politikai rendszerváltás első évtizede
- a kétezres évek: az EU-hoz csatlakozás és a gazdasági válság által is jellemzett, alapvetően szociálliberális kormányzás alatti időszak
- a 2010-es évek: az illiberalizmus és a Nemzeti Együttműködés Rendszerének első évtizede

A társadalmi mobilitás fogalmát ebben a kutatásban tágan értelmeztük: nem foglalkozási/osztálymobilitást és nem is iskolai végzettség szerinti mobilitást értünk alatta, hanem anyagi-jóléti (vagyis jövedelmi/vagyoni/fogyasztási) dimenzióban történő előrehaladást vagy visszaesést. A foglalkozási és iskolázottsági mobilitás ebben a keretrendszerben az anyagi-jóléti mobilitás csatornáit, amelyek előidézhetik a hierarchiában való emelkedést/süllyedést, de nem feltétlenül determinálják azt.

A kutatási terv, amelynek koncepcionális kiindulópontját Szelényi Iván és Tóth István György tanulmánya¹ adta, három területen vázol fel a mobilitást esetleg akadályozó korlátokat:

- az oktatási rendszer működésében
- a vagyonátörökítésben és a vagyonelemekből fakadó járadékok növekvő szerepében

---

¹ Tóth, I. Gy., Szelényi, I. (2019) The upper middle class: a new aristocracy? Posing the question for post-communist Hungary. In: Tóth, I. Gy. (ed): *Hungarian Social Report 2019*. Budapest: Társki, pp.101-119, megtalálható itt: https://tarki.hu/sites/default/files/2019-02/101_119_Toth-Szelenyi.pdf, magyar adaptált változat itt található: https://www.tarki.hu/sites/default/files/trip2018/025-046_Toth-Szelenyi_felso_kozeposztaly.pdf. A kutatási terv rövidített változata itt található: <https://www.tarki.hu/patrimonialis-tendenciak-es-tarsadalmi-bezarodas-hogyan-mukodnek-es-valtoznak-mobilitast-gatlo>

- a demográfiai (elsősorban házassági és családformálódási) mintázatok megváltozásában

Az alábbiakban előbb a kutatás folyamatát, majd a kutatás eredményeit és a belőle született tudományos közleményeket ismertetjük.

2. A kutatási folyamat eseményei

2.1. A kutatási terv kidolgozása, részletezése, adatbeszerzések

2.1.1. Kutatási koncepció szakmai vitái

A kutatási koncepció véglegesítése röviddel a kutatási periódus kezdete után megkezdődött. A kutatási koncepció lényegi módosítására nem került sor, bár kisebb, az ütemezést és a résztvevőket illető módosításokra szükség volt a kutatás lefolytatása során. Ezekről a részbeszámolóknak szó volt, és alább a 4. részben is visszatérünk erre. Mindenesetre a konkrét kutatási terveket és első eredményeket a tágabb értelemben vett kutatói közösségben is megvitattuk, az alábbi két konferencián tartott eladások formájában

1. Social dynamics. Inequalities, integration, mobility and migration conference, Panel on Social inequality and integration Conference at the Centre for Social Sciences, Budapest 16–17 November, 2020 (a konferencia programja itt található: <https://tk.hun-ren.hu/social-dynamics-inequalities-integration-mobility-and-migration-conference> Lásd még Tóth, 2020).
2. Társadalmi tagolódás és mobilitás a jelenben és a múltban. Műhelykonferencia Andorka Rudolf munkássága előtt való tisztelgés jegyében A Fényes Elek Társadalomstatistikai Társaság (FETE), a Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület (HIK) és a Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézete közös rendezvénye, Budapest, 2021. október 5 (Lásd még Tóth, 2021)

2.1.2. Adatok beszerzése

A kutatás erős empirikus alapokra támaszkodott. Az egyes kiemelt időszakokra vonatkozóan a következő adatbázisokat használtuk:

- A szocializmus végjátékának, a stagnáló/pangó nyolcvanas éveknek a kezdetére vonatkozóan az 1982-ben Kolosi Tamás vezetésével készült rétegződés-modell vizsgálat adatait elemeztük. A kutatás dokumentációját a Tárki Adatbankból szereztük be (kutatás azonosító: TDATA-A18)
- A politikai rendszerváltozást követő nagy társadalmi-gazdasági átalakulás turbulens periódusáról a Szelényi Iván és Donald Treimann által vezetett 1993-as kelet-közép-európai összehasonlító társadalomszerkezet vizsgálat adatait elemeztük. (Kutatás azonosító a Tárki adatbankban: TDATA-C48, részletes nemzetközi dokumentáció: Szelényi, Ivan; Treiman, Donald J., 2017, "Social Stratification in Eastern Europe After

1989: General Population Survey (M653V1)", <https://doi.org/10.7910/DVN/XYUDDX>, Harvard Dataverse, V1)

- A kilencvenes évek végének és a kétezres éveknek a rendszerváltás utáni „megállapodott” társadalmáról a Tárki Háztartás Monitor vizsgálataiból és a Magyar Háztartás Panelt (MHP) utánkövető ún. Háztartások Életút Vizsgálatából (HÉV) szereztünk ismereteket. (adatállományok elérhetősége a Tárki adatbankban:
  - o Magyar Háztartás Panel: https://adatbanktest.tarki.hu/cgi-bin/katalogus/tarkiker_hun.pl
  - o Tárki Háztartás Monitor: https://adatbanktest.tarki.hu/cgi-bin/katalogus/tarkiker_hun.pl
  - o Háztartások Életút Vizsgálata: https://adatbanktest.tarki.hu/cgi-bin/katalogus/tarkifo_hun.pl?sorszam=TDATA-G63
- Az Európai Unió (EU Statistics on Income and Living Conditions c. vizsgálata) 2005, 2011 és 2019-ben tartalmazott egy az intergenerációs átörökítéssel kapcsolatos kérdésblokkot, ehhez az adatokat az EUROSTAT-al kötött adathasználati szerződés révén jutottunk hozzá (sz. sz. RPP 340-2022-EU-SILC)
- A 2010-es években a „munka alapú társadalom” és a hozzá kapcsolt társadalompolitika által megváltozott társadalmi szerkezet feltérképezésére a KSH 2016-os Mikrocenzus vizsgálat eredményeit hasznosítottuk. A vizsgálat elemzését a KSH Adatszoba használati szerződés tette lehetővé (sz.sz. KSH/ADKI/218/2021), ami kiegészítésre került a magyar SILC adatok használatára szolgáló engedéllyel is (sz.sz. KSH/ADKI/1370/2022).
- A vagyoni egyenlőtlenségekre és a vagyoni átörökítés nemzetközi összehasonlítására irányuló elemzésekhez az Európai Központi Bank által rendszeresen lebonyolított Eurosystem Household Finance and Consumption Survey Research adatállományának használatára 2021.01.20. napon benyújtott és elfogadott adatkérés alapján került sor.

2.2. Kutatók és kapcsolattartás a kutatói közösséggel

2.2.1. Kutatók felkészítése

A kutatás során a fiatal kutatási asszisztens kollégák különféle tudományos képzéseken vettek részt, ahol egyfelől a használni kívánt nemzetközi adatbázisokkal, másfelől modern statisztikai elemzési eljárásokkal, harmadrészt pedig hasonló kutatásokat végző nemzetközi kollégákkal ismerkedtek, amellet, hogy kifejezetten hasznos és friss ismereteket szereztek magával a jelenlegi kutatási témával kapcsolatban is. A Luxembourg Income Study (LIS) 2021. évi Virtual Summer Workshop -on Hegyi Borbála Bella 2021 július 05-07 között, a 2022 évi Luxembourg Income Study Summer Workshop-on pedig Csathó Ábel 2022 július 4-8 között vett részt. Csathó Ábel ezen túl eredményesen részt vett a GESIS Summer School in Survey Methodology kurzuson, amelyet a Leibniz-Institute für Socialwissenschaften szervezett 2023 augusztus 04-06-án.

Tóth István György részt vett ezen kívül a LIS jubileumi konferenciáján 2023 május 25-én, ahol a tudományterület világszínvonalú képviselőivel folytatott a jövedelem eloszlás és mobilitás témakörében konzultációkat és különböző kutatási megbeszéléseket.

2.2.2. A kutatási részeredmények megvitatása a szűkebb és tágabb kutatói közösséggel

A projekthez tartozó kutatásokat a Tárki Work in Progress eseménysorozat keretein belül is megvittuk. A sorozat alkalmi során, hétről hétre, szerdánként mutatják be a Tárki munkatársai és a Tárkihoz közel álló kutatók készülő kutatásaikat és eredményeiket. Az eseményeken, mind nézőként, mind előadóként részt vettek a Tárki kutatóin kívül a hazai egyetemek (PTE, SzTE, ELTE, BGE, BCE), hazai társadalomkutatási intézmények (TK, NKI, KSH, KRITK), és nemzetközi intézmények (Oxford Poverty and Human Development Initiative, Central European University, Democracy Institute) képviselői is.

Az események során, a félórás prezentációkat rendszerint egyórás vita követi, melynek során az előadó visszajelzéseket kaphat munkájára, amit be is építhet a kutatásába. Az eseménysorozat keretein belül összesen tíz alkalommal került megvitatásra a jelen projekt keretein belül készült kutatás (lásd 1. Táblázat).

Emellett, 2023.07.06-07-én Changing life opportunities under illiberal rule: drivers of social structural change in Hungary címmel tartottunk a Euroship című, Horizon 2020-as, 87069-es számú projekttel közös finanszírozású workshopot, melynek második napját szenteltük a jelen projekt kutatásaiból készült előadásoknak. Az eseményen a hazai intézetek résztvevői közül az ELTE, PTE, BCE, MTA, TK, NKI, BI kutatói képviselték, de rajtuk kívül fontos szerepet kaptak kiváló nemzetközi szakteknitélyek, mint Ive Marx, az Antwerpeni Egyetem professzora és a Herman Deleeck szociálpolitikai kutatóközpont igazgatója, Michael Förster, az OECD szociálpolitikai osztályának korábbi vezető kutatója, az OECD társadalmi egyenlőtlenségekről szóló kiadványainak szerkesztője, Matteo Jessoula, a Milánói Egyetem Politikatudományi Doktori Iskolájának igazgatója, valamint Heinz-Herbert Noll, a GESIS társadalmi indikátorokkal foglalkozó kutatócsoportjának korábbi vezetője is. A teljes esemény leírása és előadásai megtalálhatók a Tárki honlapján: <https://www.tarki.hu/eng/tarki-workshop-changing-life-opportunities-under-illiberal-rule-drivers-social-structural-change>

3. Konferenciák, tudományos közlemények

3.1. A kutatási eredmények tudományos konferenciákon való bemutatása

A kutatási eredmények tudományos közleményekké formálásának, illetve az eredmények disszeminációjának is szerves része a különböző hazai és nemzetközi tudományos konferenciákon való szereplés. Ezeket a beszámoló végén található referencialistában foglaljuk össze.

3.2. Tudományos közlemények

A kutatásból számos tudományos közlemény született. Nem számítva a kutatás keretein belül a résztvevők számára készített – esetenként elég alapos – kutatási feljegyzéseket, a Társadalmi riport 2022 évi számában összesen hat, a készülő Munkaerőpiaci tükörben kettő fejezet készült a kutatás alapján. Ezen kívül nemzetközi folyóiratokban összesen négy cikk van előkészítve (benyújtás alatt). A közlemények listája ennek a beszámolónak a végén található.

Open access: TopAp

Az OTKA open access keretében a TÁRKI (az OTKA irodával folytatott előzetes konzultációk alapján) létrehozta a TopAp (Tárki Open Access Platform) felületet, amelynek célja, hogy nyílt hozzáférést biztosítson elsősorban TÁRKI OTKA-ból támogatott kutatási eredményeinek online, hozzáférési díjak és egyéb akadályok nélkül. A TopAp az ún. Green access eljárás keretében vállalja, hogy felelősségteljesen kezeljük kutatási adatainkat a FAIR „megtalálhatóság”, hozzáférhetőség”, „interoperabilitás” és „újrafelhasználhatóság” elveivel összhangban és a TopApon keresztül nyílt hozzáférést biztosítunk az OTKA által finanszírozott, Tárki által lebonyolított kutatásokból született tudományos publikációinkhoz, de ezeken kívül más publikációkhoz is. Az első lépés mindig annak biztosítása, hogy minden jelentés/leszállítás egyértelmű és átlátható belső szakértői értékelési folyamaton menjen keresztül. Ennek érdekében jelentéseinket weboldalunkon tesszük közzé. Az OTKA-jelentések készítői kötelesek az eredményeket az általános nyílt hozzáférési elvek teljes körű tiszteletben tartása mellett elérhetővé tenni. Az OTKA által támogatott kiadványaink a jövőben DOI-számot kapnak, és az ORCID regisztrációkhoz kapcsolódnak.

A TopApon az adott kutatásokból elkészült zárójelentések; a kutatások dokumentációs kötetei (kérdőívek, kutatási koncepciók stb.); a kutatásból másutt megjelent, nyílt hozzáférésre alkalmassá tett cikkek, dokumentumok, monográfiák szövegei lesznek elérhetőek.

Jelen OTKA projekt mellett a TopAp a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Hivatal (nkfih) K-135934; K-132293; NN-125715; K-129387; K-13248; K-125162 azonosító számú OTKA projektek kereteinek részleges és együttes felhasználásával készült. A felhasznált OTKA források lehetővé teszik, hogy egy innovatív open access felületen keresztül a TÁRKI nyílt hozzáférést biztosítson és nagyobb közönségnek elérhetővé tegye a kutatási eredményeit, amelyet ezúton is köszönünk. A TopAp zökkenőmentes és professzionális működtetése, a Doi regisztráció, illetve és az MTM-vel való együttműködése érdekében megállapodásokat kötöttünk a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központtal.

A TopAp működése a Tárkiban jelenleg lezáruló kutatások mellett a Tárkis kutatók jövőbeni támogatott kutatásainak nyílt hozzáférését is segíteni fogja.

1. táblázat A kutatási és publikációs folyamat egyes állomásainak összefoglaló ismertetése

téma	szerző	WIP-vita dátuma	előadva a július 6-7 workshopon?	egyéb konferencia előadás	megjelent a TRIP 2022-ben? (fejezet)	folyóirat, egyéb, (tervezett) megjelenés	TopAp Doi
Alsó és felső ötdökbe kerülés	Tóth István György	21.10.17.	-	Tóth, 2021	-	összedolgozva a Mobilitási rezsimek-tanulmányal (ld köv sor)	-
Mobilitási rezsimek	Tóth István György	-	igen, Tóth, 2023b	-	-	Tóth, 2023a	-
Irodalom-áttekintések	Csathó Ábel Csathó Ábel	22.02.02. -	- -	- -	- -	Csathó, 2022, Csathó, megjelenőben	10.61500/Topap.2023.1 10.61500/Topap.2022.1
Mobilitás és partnerszelekció	Erát Dávid, Huszár Ákos, Füzér Katalin	22.02.23	igen, ld Erát, Huszár, Füzér, 2023		igen, (10.)	-	10.61501/TRIP.2022.10
Mobilitás, osztályok jövedelem eloszlás	Huszár Ákos	21.12.15.	-	Huszár, 2022b	igen, (8.)	-	10.61501/TRIP.2022.8
Partnerszelekció	Erát Dávid	21.11.24.	-	-	igen, (6.)		10.61501/TRIP.2022.6

Ingtalanvagyon, lakások	Horváth Vera	21.11.03.	-	-	igen, (12.)		10.61501/TRIP.2022.12
Oktatási egyenlőtlenség és iskolai mobilitás	Lőrincz Borbála, Antal-Fekete Emese	21.11.17.	-		igen, (11.)		10.61501/TRIP.2022.11
Oktatáspolitikai és oktatási egyenlőtlenség	Lőrincz Borbála	-	igen, ld Lőrincz, 2023	-	-	-	
Vagyonátörökítés	Medgyesi Márton	21.11.24.	igen, ld Medgyesi, 2023a	igen, Medgyesi, 2023b	igen, (9.)	Medgyesi, megjelenőben(a)	10.61501/TRIP.2022.9
Vagyonátörökítés	Medgyesi Márton	23.10.25.	-	-	-	Medgyesi, megjelenőben(b)	
Szülői hatás 1	Tóth István György Csathó Ábel	23.05.10.	-	igen, Tóth és Csathó 2023a	-	Tóth és Csathó megjelenőben (b)	
Szülői hatás 2	Tóth István György Csathó Ábel	-	-	-	-	Tóth és Csathó, megjelenőben (a)	https://doi.org/10.61500/Topap.2023.3

4. A kutatási folyamat során fellépett nehézségek és azok kezelése

4.1. A kutatási periódus meghosszabbításának indoklása

A kutatás első periódusában (a 2020.10.01 – 2021.09.30 időszakban a kutatás egy fontos, lényegi eleme - elsősorban az időközben a Covid-19 járvány miatt bekövetkezett utazási korlátozások miatt - a második évre helyeződött át. Ugyanakkor a tervezett mobilitási esettanulmányok elkészítésére alkalmazni szándékozott szenior kutatónak a kutatásban végzendő munkája a pandémiával összefüggésben ellehetetlenült, illetve a tervezett célországokba utazás a tervezett kulcs időszakban lehetetlenné vált, ezért, bár úgy terveztük, végül önhibánkon kívül nem tudtunk megfelelően alkalmazkodni ehhez a helyzethez. Miközben a tehát a kutatás koncepcionális kereteiben semmilyen módosításra vagy irányváltásra a kutatási tervhez képest nem volt szükség, a munkavégzési korlátozások olyan időbeni átcsoportosításokat tettek szükségessé, amelyek lehetetlenné tették, hogy a kutatást az eredetileg tervezett időpontra (2022.09.30-ra) befejezzük. Ezért kértem a projekt periódus 2023. szeptember 30. napjáig történő meghosszabbítását, amit meg is kaptam.

4.2. Személyi változások

A kutatás elején alkalmazott kutatási asszisztens (Hegyí Borbála Bella) egy év elteltével – részben szintén a Covid korlátozások miatt – távozott a kutatásból. Helyére Csathó Ábelt vettük vel, aki a kutatás végéig kiváló munkát végzett. A csere ugyanakkor járt egy rövid alkalmazkodási nehézséggel, ami lassította a kutatás folytatását.

4.3. Adat-problémák

A kutatás eredeti terveknek megfelelő folytatását több, a használni kívánt adatokkal kapcsolatos nehézség is hátráltatta. Miközben egyes adatforrások (mint például az 1982-es Rétegződés-modell vizsgálat) kiváló dokumentáltsága teljesen zökkenőmentes használatot tett lehetővé, más esetekben a felmerülő összehasonlíthatósági problémák kutatási kompromisszumokat tettek szükségessé. Ezek (mint például a Szelényi-Treimann- féle vizsgálat) módszertani harmonizálása a Rétegződés-modell vizsgálatokkal megoldható volt. Az eredetileg tervezett Tárki Háztartás Monitor vizsgálatok és a Magyar Háztartás Panel kiinduló mintájának újra felkeresésével végzett Háztartások Életút Vizsgálata (HÉV) használatától el kellett tekintenünk. Cserében viszont megfelelő megoldásnak látszott az Eurostat által 2005 óta rendszeresen végzett EU-SILC (European Union Statistics on Incomes and Living Conditions) vizsgálat adatállománya, ami páratlan perspektívát kínált idősoros és országok közti összehasonlításra (tekintettel arra, hogy a sorozatban 2005, 2011 és 2019 években egy speciális blokkot kérdeztek le az társadalmi előnyök és hátrányok generációk közti átörökítésének vizsgálatára). Mindez azzal is kecsegtetett, hogy az eredetileg tervezett

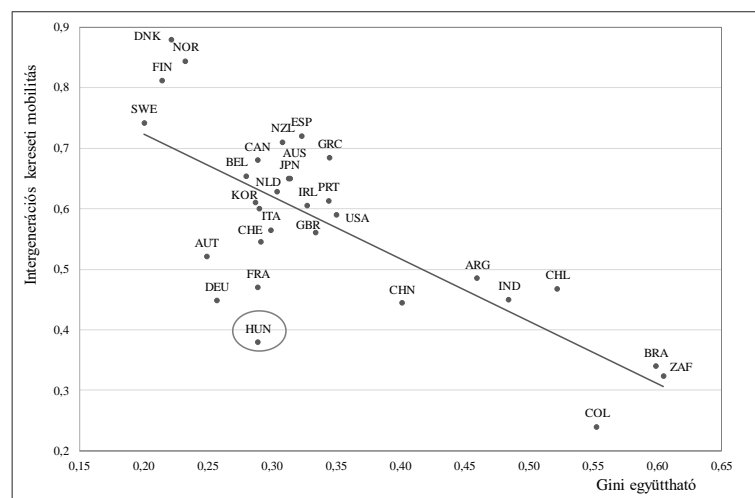
esettanulmányos feldolgozásnál egy módszertanilag erősebb keresztmetszeti összehasonlító utat válasszunk a ragadós padló és ragadós plafon problémájának vizsgálatára. Mindez valójában lehetséges is lett, csak azzal nem számoltunk, hogy a nemzetközi vizsgálat sorozat magyarországi adatfelvételének egyik kulcsváltozója – értékelésünk, valamint az adatállomány más szakértői használóiával való konzultációk alapján mások értékelése szerint is – súlyosan problémás. A magyar adatproblémákkal a KSH adatszobában különösen munkaigényes és hosszadalmas volt a szembesülés, ezért végül a közvetlenül az Eurostattól igényelt és megkapott adatállományon dolgoztunk. Végül úgy döntöttünk, hogy adatelemzésünk kulcsdátumai 1982 (Rétegződés-modell), 1993 (Szelényi-Treimann), 2005 (EU-SILC), 2011 (EU-SILC) és 2016 KSH mikrocenzus lettek. Ezzel az eredeti kutatási koncepciónk történelmi időtávja lefedhető maradt, bár egy lehetőséget a KSH SILC adatállományának hibája miatt elveszítettünk.

5. A tudományos eredmények rövid összefoglalása

5.1. Kiindulópont: az alacsony társadalmi mobilitás problémája

Kutatásunk egyik kiindulópontja az volt, hogy mivel magyarázható az, hogy miközben az egyenlőtlenségek nem extrém magasak Magyarországon, az intergenerációs mobilitás mégis alacsony. Általában feltételezhetjük, hogy a kisebb társadalmi távolságok jobban áthidalhatók, mint a nagyobb egyenlőtlenségek, illetve, hogy az átörökítési hatások (vagyis az, hogy a születéskori státusban könnyebb benne maradni, mint kiesni belőle) egyaránt szerepet játszhatnak, ezért kell legyen egy negatív összefüggés a mobilitás és az egyenlőtlenségek között. És valóban: sok országban működik is a fenti összefüggés. Magyarország azonban valamiért „kilóg a sorból”; nálunk annak ellenére alacsony a mobilitás szintje, hogy nem különösebben magas a jövedelmi egyenlőtlenségek mértéke.

1. ábra. Intergenerációs kereseti mobilitás és jövedelmi egyenlőtlenség

Rövidítések: ARG: Argentína; AUS: Ausztrália; AUT: Ausztria; BEL: Belgium; BRA: Brazília; CAN: Kanada; CHE: Svájc; CHL: Chile; CHN: Kína; COL: Kolumbia; DEU: Németország; DNK: Dánia; ESP: Spanyolország; FIN: Finnország; FRA:

Franciaország; GBR: Egyesült Királyság; GRC: Görögország; HUN: Magyarország; IND: India; IRL: Írország; ITA: Olaszország; JPN: Japán; KOR: Korea; NLD: Hollandia; NOR: Norvégia; NZL: Új-Zéland; SWE: Svédország; USA: Egyesült Államok; ZAF: Dél-Afrika; PRT: Portugália

Megjegyzés: OECD-kalkulációk az OECD Income Distribution Database (IDD), az EU statistics on income and living conditions (EU SILC), European Community Household Panel (ECHP) és Magyar Háztartás Panel (MH)P alapján, különböző évek. A magyar adatok a Magyar Háztartás Panel 1992–1996 egyesített adatállománya és a 2011. évi EU SILC felhasználásával készültek.

Magyarázat: Mobilitás: 1-intergenerációs kereseti rugalmasság (lásd OECD 2018a, Annex 1.A1) Az ábra számai innen letölthetők: <http://dx.doi.org/10.1787/888933754272>.

Forrás: Tóth és Szelényi, 2019, OECD (2018) 4.9. ábra, 196.o. alapján.

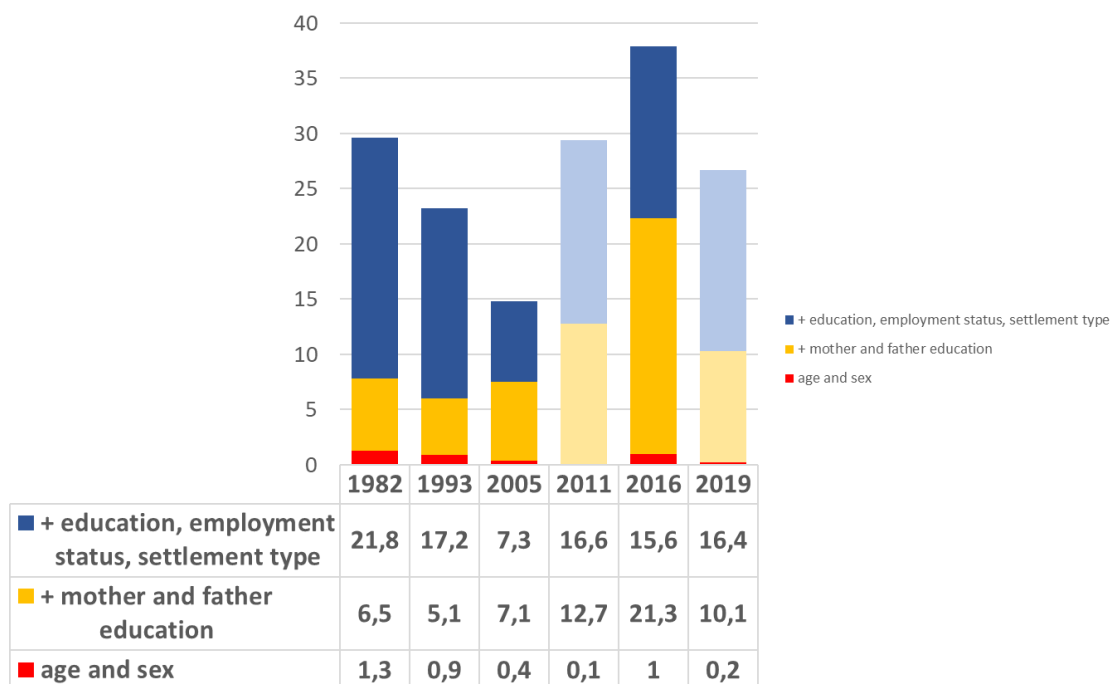
5.2. Hogyan alakult a szülői hatás szerepe a jövedelem eloszlásban a vizsgált periódusban?

Vizsgálatunk, mint fentebb jeleztük, négy történelmi periódust ívelt át, az 1980-2019 időszakot. Követve azt, amit a tágan értelmezett mobilitás-fogalomról mondtunk, azt vizsgáltuk ebben a négy periódusban, hogy változott-e, és ha igen, miképpen, a szülői hatás a jövedelmi érvényesülés meghatározódásában?

Követve az esélyegyenlőséggel kapcsolatos teoretikus és empirikus irodalom széleskörben alkalmazott definíciót és protokolljait, különbséget tettünk a származási „körülmények” (egyéni kontrollon kívül álló tényezők) és az „erőfeszítések” (az utód anyagi helyzetét befolyásoló személyes vagy családi döntések) között. A körülmények között szerepel a gyermekkori demográfia (életkor, nem, hiányzó szülők, testvérek száma és urbanizációs szint 14 éves korban) és a szülői háttér (a szülők iskolai végzettsége, gyermekkori pénzügyi helyzet). Az „erőfeszítések” az iskolai végzettséget és a foglalkoztatás típusát foglalják magukban. Ha a társadalomban a körülmények relatíve nagy szerepet játszanak az erőfeszítésekhez képest, akkor azt a társadalmat zártabbnak tekinthetjük, ha inkább az erőfeszítések szabják meg az előrehaladást, akkor azt a társadalmat inkább meritokratikusnak, nyitottabbnak tekintjük.

Szórásелеmzéssel megvizsgáltuk, hogy az egymást követő időszakokban hogyan változott a körülményekkel és az erőfeszítésekkel meghatározott variancia a különböző időszakokban. Ezt mutatja a 2. ábra.

2. ábra A születési körülményekkel, a szülői iskolázottsággal és a személyes erőfeszítésekkel (iskolázottság és munkaröpiaci status) megmagyarázott szóráshányad alakulása 1982 és 2019 között

Forrás: Tóth (megjelenőben (b))

Megjegyzés: a modelleket a 25-59 éves egyénekre futtattuk. A 2011-es évben az EU-SILC hibás szülői iskolázottsági kódot tartalmaz, ezért összevont változókat kellett alkalmaznunk a többi évről vonatkozóan is.

Források: 1983: Rétegződés-Modell vizsgálat, 1993: Szelényi-Treimann vizsgálat, 2005, 2011 és 2019: EU SILC vizsgálatok, 2016: KSH Mikrocenzus

Eredményeink szerint a származás magyarázó ereje a jövedelem szórását illetően előbb (a rendszerváltást követően) lecsökkent, majd megemelkedett. A származás szerepe a 2005-ös és a 2016-os eredmények szerint már nagyobb volt, mint bármikor korábban a vizsgált időszakban. Tentatívan azt fogalmazhattuk meg, hogy a gazdasági-társadalmi átmenet turbulenciái eleinte inkább a társadalom meritokratizálódásával jártak együtt, ami utána visszafordulni látszott.

Részletesebb elemzések szerint (2. táblázat) a saját iskolázottság szerepe mindig is erős volt az érvényesülésben, bár a legutóbbi periódusban csökkenni látszott. A szülői iskolázottsági hatás idővel erősödött és szignifikánsabb lett.

2. táblázat A saját iskolázottság és a szülői iskolai végzettség hatása a saját anyagi helyzetre (OLS regressziók, sztenderdizált Béta értékek)

	1982	1993	2005	2016
iskolázottság (elvégzett iskolai évek száma)	0,41***	0,41***	0,25***	0,38***
apa iskolai végzettsége (4 kategória)	(0,02)	(0,03)	0,07***	0,12***
anya iskolai végzettsége (4 kategória)	0,04***	(0,01)	0,05***	0,11***
R ² (adj, %)	30	23	15	38
N (súlyozott)	7602	2929	8572	4155078

Megjegyzések: a modelleket a 25-59 éves egyénekre futtattuk; Bal oldali változó: anyagi jóléti index (1982, 1993 és 2016), és jövedelem (2005)

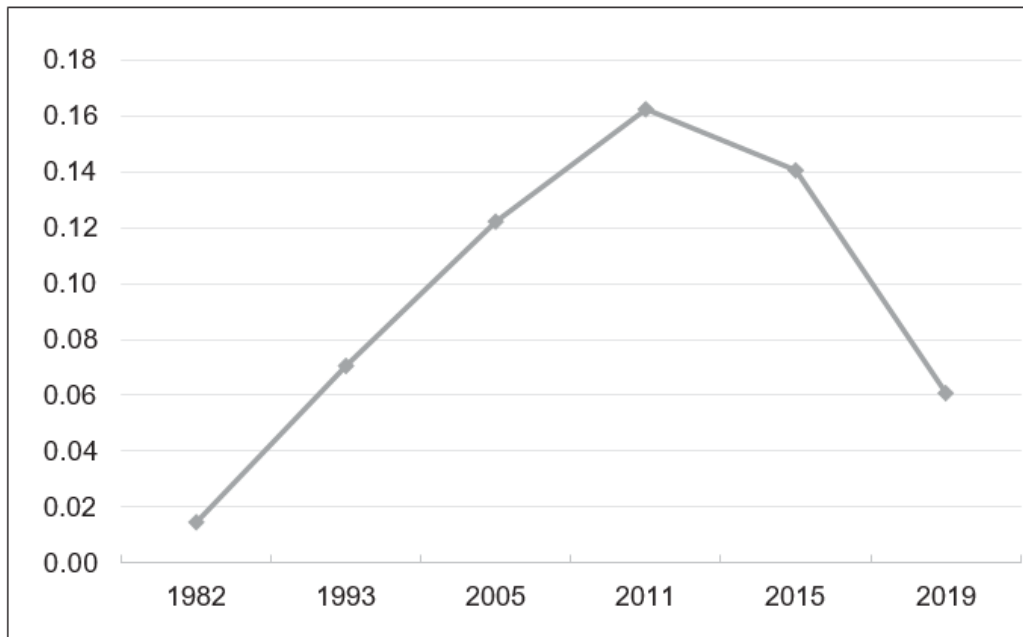
kontroll változók: nem, életkor (10 éves kohorszok) munkaerőpiaci status (foglalkoztatott, önálló, inaktív), településtípus Jelölések: () nem szignifikáns érték, ***: p<0.01 szinten szignifikáns érték

Források: 1983: Rétegződés-Modell vizsgálat, 1993: Szelényi-Treimann vizsgálat, 2005, 2011 és 2019: EU SILC vizsgálatok, 2016: KSH Mikrocenzus alapján Tóth (2023(b)).

5.3. A mobilitás előmozdítói és korlátai Magyarországon - és amit ebből a kutatási eredményeink megmutattak

A mobilitási folyamatok elemzésének egyik alapkérdése az **osztályszerkezet és a jövedelemeloszlás kapcsolata**. A kutatásban erről készült tanulmány (Huszár, 2022a, 2022b) arra keresi a választ, hogy 1982–2019 között a jövedelem eloszlása és a foglalkozási szerkezet átalakulása miként függ össze Magyarországon, és ez hogyan változott az 1980-as évek eleje és a 2010-es évek vége közötti csaknem négy évtized során. Az elemzés eredményei szerint a 2010-es évek első feléig folyamatosan növekedtek a foglalkozási csoportok közötti jövedelmi egyenlőtlenségek, és növekedett a jövedelem heterogenitásából a foglalkozási csoportok által megmagyarázott hányad is. A 2010-es évek végére azonban a KSH adatai alapján határozott fordulat tapasztalható, tehát csökkentek a foglalkozási csoportok közötti jövedelmi különbségek (3. ábra).

3. ábra. Az egy főre jutó jövedelem heterogenitásából a foglalkozási csoportok által megmagyarázott hányad, 1982–2019 (éta-négyzet)

Forrás: Huszár, 2022a. Az 1981–1982-es Rétegződés-modell vizsgálat, az 1993-as Társadalmi rétegződés Kelet-Európában 1989 után c. kutatás magyar adatfelvétele és az EU-SILC 2005, 2011, 2015, illetve 2019-es felvételeinek magyarországi adatai alapján készített számítások.

A 2010-es évek második felére, illetve különösen a 2019-re vonatkozó eredmények tehát határozottan ellentmondanak a várakozásoknak. Ezek ugyanis arra utalnak, hogy az évtized végére csökkentek az egyenlőtlenségek a foglalkozási csoportok között és mind az alsó, mind a felső jövedelmi ötöd heterogénebbé vált. A tanulmány azzal zárul, hogy meg kell vizsgálni az alkalmazott adatállományok hibalehetőségeit – amit időközben a többi ezt az adatállományt használó elemzésünk (Tóth és Csathó, 2023) is megerősített.

A **párválasztási szokások** hosszabb távú alakulását jelentősen befolyásolta, hogy 1980 és 2016 között a felsőoktatási expanzióknak megfelelően nőtt a magas végzettségű nők aránya, amely átalakította a párválasztási trendeket, előtérbe hozva a hipogám párkapcsolatokat, melyekben a nő iskolai végzettsége magasabb. E kapcsolatok azonban bomlékonyabbak. A specifikus trendeket illetően a két diplomás személy alkotta párok egyre nagyobb arányban vannak jelen a magyar társadalomban, míg a két, legfeljebb általános iskolai végzettségű személyből álló kapcsolatok aránya stagnál. Ez a jelenség egyfajta polarizációra utalhat a párválasztáson keresztül. (Erát, 2022)

A **generációk közti vagyoni transzfereket** elemző tanulmányban bemutatott eredmények szerint az örökség és a kapott ajándék hét százalékponttal növeli a felső vagyoni kvintilisbe kerülés esélyét Magyarországon (egyéb jellemzők változatlansága mellett), ami a leggyengébb hatásnak tekinthető az elemzésbe bevont EU-országok közül. Úgy tűnik, hogy még három évtizeddel a piacgazdaságra való áttérés után sem a generációk közötti vagyonátadás a háztartások vagyonfelhalmozását elősegítő fő csatorna. Ennek oka az lehet, hogy a vagyonfelhalmozás a poszt-socialista országokban csak körülbelül egy generációval ezelőtt

kezdődött, s a vagyontranszferek hatása egyelőre még kevésbé látható. (Medgyesi, 2022, Medgyesi, 2023a, 2023b és Medgyesi, megjelenőben (a))

A **háztartások lakóingatlana** jellemzően a háztartásvagyon legjelentősebb eleme, különösen az erős tulajdonosi dominanciájú országokban, így például Magyarországon is. A lakástulajdon-szerzés lehetőségei erősen függenek a családi támogatás mértékétől, ezen belül a családon belüli ingatlanvagyon nagyságától is. A részpiacok tartós és erős(ödő) szegmentálódásával az országon belüli területi vagyoni különbségek tartósan nőnek, ez pedig a következő generáció lakhatási, vagyonfelhalmozási, és társadalmi mobilitási lehetőségeit is jelentősen befolyásolja. (Horváth, 2022)

A kapott **transzferek** (örökségek ajándékok) vagyoneeloszlásra gyakorolt hatásának vizsgálatánál a kutatók gyakran feltételezik, hogy a kapott transzfereket teljes egészében megtakarítják a háztartások. Empirikus vizsgálatok mutatják ugyanakkor, hogy a kapott transzferek egy részét fogyasztásra fordítják (vagy továbbadják), és a transzferek megtakarításra fordított része függ a háztartás jövedelmi-vagyoni helyzetétől. Emiatt a feltevés, hogy a teljes transzferet vagyoneképzésre fordítják a háztartások, lényegesen torzíthatja a transzferek vagyoni egyenlőtlenségekre gyakorolt hatásával kapcsolatos becsléseket. Ebben az elemzésben azt vizsgáljuk, hogy mennyire torzító ez a feltevés és milyen becslés adódik enélkül a transzferek vagyoni egyenlőtlenségekre gyakorolt hatására. Az elemzés Magyarország és Franciaország példáján az ECB Household Finances and Consumption Survey adatai alapján vizsgálta a kérdést. (Medgyesi, 2023 és Medgyesi, megjelenőben, (b))

Szülői vagyontranszferek hatása. A tanulmány az alacsony társadalmi mobilitás és a növekvő társadalmi bezárkózás kontextusában vizsgálja, hogy mennyire erős a kapott anyagi transzferek (örökségek, ajándékok) szerepe a vagyongyarapodásban Magyarországon. Az elemzésben az Európai Központi Bank által végzett Household Finances and Consumption Survey (HFCS) 3. hullámának adatait használtuk, amely részletesen felméri a háztartások vagyonát és a kapott vagyontranszfereket is. A kutatásban regressziós modellekkel vizsgáltuk a transzferek előfordulásának meghatározóit és azt, hogy a vagyontranszferek mennyiben növelik a háztartások esélyét a legvagyonosabb ötödébe kerülésre. Eredményeink szerint Magyarország esetében kisebb mértékűek a vagyontranszferek előfordulásában mutatkozó életkori vagy társadalmi státusz szerinti különbségek. A vagyontranszferek növelik a legvagyonosabb ötödébe kerülés esélyét, de a hatás más európai országokban tapasztaltnál gyengébb. Ugyanakkor a piacgazdasági átmenet során felhalmozott vagyonok átörökítésével a jövőben a vagyontranszferek hatásának növekedésére lehet számítani. (Medgyesi, megjelenőben (a))

Az eddigiek összefoglalásaképpen tehát azt mondhatjuk, hogy a házasodási szokások és a vagyonátörökítés mechanizmusai hozzájárulhattak az alacsony szintű mobilitáshoz, más tényezők azonban ezeknél erőteljesebben korlátozhatták a társadalmi mobilitást a vizsgált időszakban.

Az **oktatási egyenlőtlenségek, az iskolai mobilitás és az oktatási rendszer** hosszú távú, az 1980-as évektől napjainkig tartó átalakulásával foglalkozó tanulmány szerint viszont az elmúlt évtizedek során az oktatási rendszer nem vált a társadalmi mobilitást ösztönző eszközzé, sőt, egyre kevésbé tölt be ilyen szerepet. Az oktatáspolitikai intézkedések tükrözik a mindenkori

állami vezetés társadalompolitikai vízióit: a rendszerváltást megelőzően már meglévő, rejtett oktatási egyenlőtlenségek az 1990-es évektől drasztikusan megnövekedtek, s a szabad iskolaválasztás eliteknek kedvező intézménye bebetonozódott. A 2000-es évek erőtlén egyenlősítő törekvéseit a 2010 utáni központosítás és konzervatív ideológiai fordulat semmissé tette. Bár a vizsgált időszakban az érettségizettek és diplomások száma nőtt, a legsérülékenyebb tanulók kiszorultak a minőségi oktatásból. (Lőrincz és Antal-Fekete, 2022; Lőrincz, 2023) Ehhez járulhatott hozzá az, hogy a partnerszelekció és az **iskolai mobilitás** növekvő mértékben kapcsolódhatott össze egymással. Erre vonatkozó tanulmányunk megállapította, hogy a magyar társadalomban nagymértékű generációk közötti immobilitás és a generációkon belüli homogámia (hasonló helyzetűek közötti párkapcsolat) együttes jelenléte egy olyan, önmagát erősítő folyamatot hoz létre, melyben egyre több személy öröklí szülei helyzetét és választ ugyanolyan helyzetű partnert, hozzájárulva a magyar társadalom további szegmentálódásához. (Erát, Huszár és Füzér, 2022)

Szülői iskolázottság és jövedelem. Kutatásunkban arra a kérdésre is kerestük a választ, hogy hogyan befolyásolja a szülői iskolázottság a munkaerőpiacon elérhető jövedelmet. Ehhez az EU-SILC 2005-ös, 2011-es és 2019-es hullámának adatait használtuk fel, amelyek mind tartalmaznak a szülők iskolázottságára vonatkozó információt is. Először az iskolázottság hatását vizsgáltuk a jövedelmekre az egyes korosztályokban, majd regresszióelemzés alkalmazásával meghatároztuk a magasabb saját, illetve szülői iskolázottság hozamát. Végül regresszióelemzéssel és keresztábla elemzéssel bemutattuk azt is, hogyan függ a megkérdezett iskolázottsága a szülői iskolázottságtól. Eredményeink szerint az elért jövedelemben elsősorban a saját iskolázottság hatása meghatározó. A magasabb szülői iskolázottság elsősorban a gyermek magasabb iskolázottságán keresztül érvényesül. (Tóth és Csathó, megjelenőben)

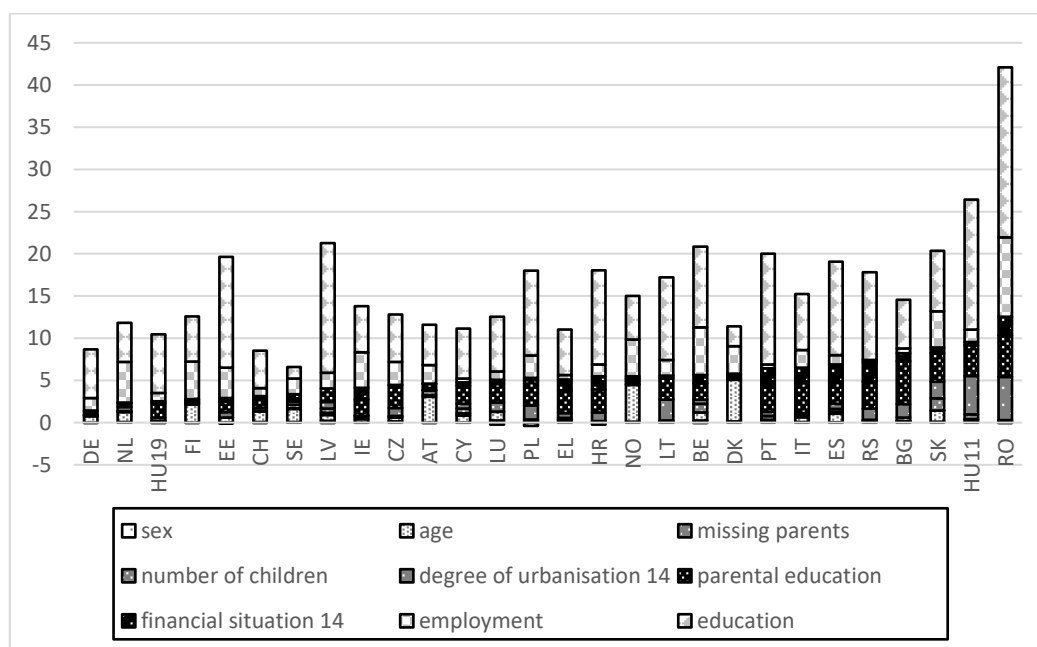
5.4. Nemzetközi kitekintés

Kutatásunk nemzetközi összehasonlító részében (ugyanúgy, mint a magyar idősoros elemzésben) kétféle változót különböztettünk meg: *körülmények (circumstances)* változókat, amelyek függetlenek a megkérdezett erőfeszítéseitől, döntéseitől, és *erőfeszítések (efforts)* változókat. Előbbiek közé a nemet, a kort, a testvérek számát, a szülők számát gyermekkorban, a gyermekkori településtípust, valamint a szülők iskolázottságát és anyagi helyzetét soroltuk, míg az erőfeszítések közé a saját iskolázottságot és a foglalkoztatás típusát.

Kutatásunk során az országok többségében a 2019-es SILC-adatokra támaszkodtunk. Magyarország esetében azonban azt tapasztaltuk, hogy a 2019-es adatok nem illeszkednek a korábbi trendekbe. Magyarország, a kutatások többsége szerint, azon országok közé tartozik, amelyekben kifejezetten alacsony a társadalmi mobilitás. A várt trendek 2005-ben és 2011-ben megfelelően érvényesülnek is az országban, a 2019-es adatok alapján kapott eredmények alapján Magyarország Európa legmobilabb országai közé tartozik (illetve itt a legalacsonyabb, a megkérdezett befolyásától független, *körülmények* változók aggregált hatása). A jövedelemadatok elosztásának részletes feltérképezése után megalapozott a gyanúnk, hogy a 2019-es magyar jövedelemadatok, főleg az alsóbb jövedelmi tizedekben nem megfelelő, ezért Magyarország esetében a 2011-es adatokat használtuk.

A 2011-es adatokon végzett szórásdekompozíciós eljárással azt kapjuk, hogy Magyarországon a többi országhoz képest leginkább a gyermekkori településtípus és a szülői iskolázottság miatt magas a körülmények típusú változók aggregált hatása (4. ábra).

4. ábra Egyes tényezők százalékos hozzájárulása az háztartások személyi ekvivalens fogyasztási egysége számított jövedelmeinek szórásához (Cowell-Fiorio-Jenkins regressziós dekompozíció eredményei)

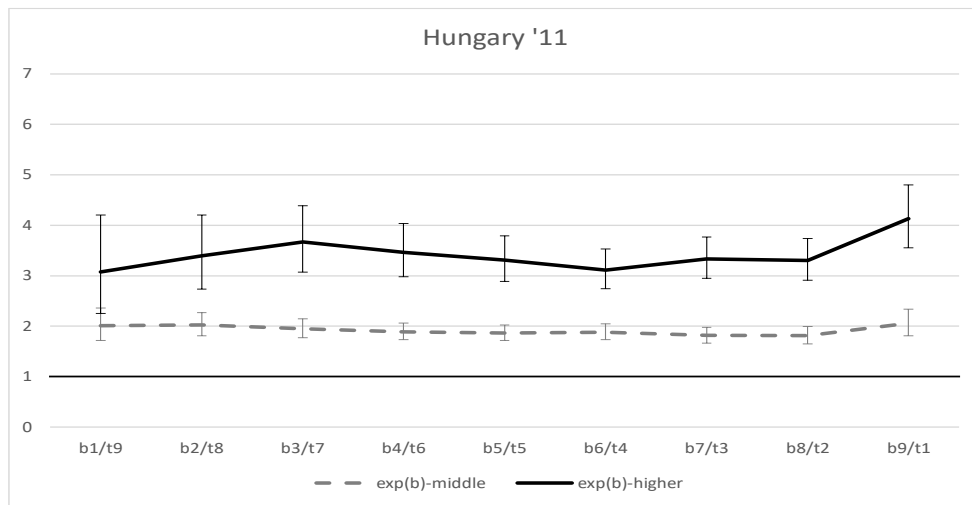
Forrás: az EU-SILC 2019-es adatai alapján saját számítás

A szülői iskolázottsági hatás további elemzésére egy innovatív módszert alkalmaztunk (5. ábra). A módszer a logisztikus regresszióelemzésen alapul, amelynek segítségével a különböző

(kumulatív) jövedelmi tizedekbe kerülés esélyhányadosait becsültük. Az elemzés során először azt vizsgáltuk, hogy mennyivel növeli a felső 9 jövedelmi tizedbe tartozás esélyét az alsó 1 tizedbe tartozáshoz képest a szülők magasabb iskolázottsága, majd azt, hogy mennyivel növeli a felső 8 jövedelmi tizedbe tartozás esélyét az alsó 2 tizedbe tartozáshoz képest a szülő magasabb iskolázottsága, majd azt, hogy mennyivel növeli a felső 7 jövedelmi tizedbe tartozás esélyét az alsó 3 tizedbe tartozáshoz képest stb. Az eredményeket vonalgrafikonon ábrázolva azt láthatjuk, hogy néhány más országhoz képest viszonylag egyenletes a magasabb szülői iskolázottság hatása akár a középfokú végzettségű szülőkkel rendelkezőket (szürke, szaggatott vonal), akár a diplomás szülőkkel rendelkezőket (fekete vonal) hasonlítjuk össze a legfeljebb nyolc általánost végzett szülőkkel rendelkezőkkel, noha a legfelsőbb jövedelmi tized esetében valamivel fontosabb a diploma megléte a szülőknél, mint az alsóbb tizedek esetében.

5. ábra Esélyhányadosok az egy fogyasztási egységre jutó háztartási nettó disponibilis jövedelmek decilis töréspontjain

Forrás: az EU-SILC 2019-es adatai alapján saját számítás

Mindezeknek az eredmények arra utalnak, hogy a ragadós padló és a plafon valódi, létező jelenségek és ezekben a szülő (felsőfokú) iskolázottsága is komoly szerepet játszhat. Az alsó decilisekben azért, mert a magasabb szülői iskolázottság hiánya akadályozza a felsőbb decilisekbe kerülést, a felső decilisekből viszont segít a lecsúszás meggátolásában. (Tóth és Csathó, 2023)

Végül megvizsgáltuk azt is, hogy milyen strukturális tényezők befolyásolhatják a *körülmények* változók nagyobb aggregált befolyását a megkérdezettek jövedelmére. Vizsgált változóink a GDP, foglalkoztatási ráta, jövedelmi egyenlőtlenségek, osztály- és iskolázottsági szerkezet, valamint a politikai inkluzivitás és átláthatóság voltak. Azt találtuk, hogy a GDP és az aktivitási ráta fordítottan korrelál a körülmények aggregált hatásának nagyságával. Magyarország 2011-ben mindkét tekintetben a leghátrányosabb helyzetű országok között helyezkedett el, ráadásul a körülmények hatása még magasabb, mint az a trendvonalból következne. Az egyenlőtlenségek esetében pozitív korrelációt kapunk, vagyis minél magasabbak a jövedelmi egyenlőtlenségek, annál erősebb a körülmények változók összesített hatása. Magyarország itt is jelentősen a trendvonal fölött helyezkedik el: holott az egyenlőtlenségek viszonylag alacsonyak, a körülmények változók hatása magas. Az osztály- és iskolázottság szerkezet hatását vizsgálva elmondhatjuk, hogy azokban az országokban, ahol több az alacsonyan iskolázott, alacsonyabb osztályhelyzetű ember, ott magasabb a körülmények változók aggregált hatása. Magyarországon viszonylag alacsony az iskolázottság, és magas az alacsony osztályhelyzetűek aránya, ahogyan magas a körülmények változók összesített hatása is. Ráadásul, az ország bőven a trendvonalak fölött helyezkedik el minden esetben (vagyis erősebb a körülmények hatása a vártnál). A politikai inkluzivitás és transzparencia esetében negatív a korreláció a körülmények hatásával, vagyis minél inkluzívabb és átláthatóbb egy ország politikai helyzete, annál alacsonyabb a körülmények hatása. Magyarország ebben az esetben is a trendvonalak fölött helyezkedik el: noha politikai inkluzivitás és átláthatóság terén az ország a középmezőnyben helyezkedett el 2011-ben, a körülmények hatása jóval magasabb.

6. Összefoglalás: az eredmények és azok hasznosíthatósága

Kutatásunk új ismereteket hozott ahhoz, hogy mélyebben megértsük, mi járulhat hozzá a Magyarországon notóriusan tapasztalható alacsony szintű intergenerációs mobilitás magyarázatához. Először is: elemzéseink visszaigazolták, hogy bár rendszerváltás táján tapasztalható volt a szülői meghatározottságok enyhülése, az utóbbi nagyjából két évtized ebben visszafordulást hozott. A mobilitás gátjai között elsődlegesen az oktatási rendszer szelektivitását és az oktatáspolitikai nem kellően inkluzív jellegét azonosíthatjuk be. Az utóbbi időben a házassági mintázatokban a homogámia terjedése is hozzájárulhatott a mobilitás alacsonyabb szintjéhez. A szülői vagyonátadás a vizsgálati időszakon belül még nem játszott meghatározó szerepet, minden tényező arra mutat azonban, hogy a közeljövő kihívása ez lesz (a lakástulajdon Magyarországon nemzetközi összehasonlításban is jelentős szerepet játszik a vagyoni egyenlőtlenségekben és a legutóbbi időszak rendkívül heterogén lakásár változásai ilyen értelemben az induló generációk romló esélykülönbségeinek irányába mutat). Kérdés persze, hogy a vagyonátadás milyen mechanizmusai lesznek jellemzőek a közeljövőben.

Fontos tapasztalata volt a kutatásnak az a felismerés, hogy a magyarországi mobilitáskutatáshoz szükséges adat-infrastruktúra súlyos hiányosságokkal küzd. A hosszabb távú trendek feltérképezésére alkalmas adatbázisok csak nagy kompromisszumokkal hasonlíthatók össze, miközben kulcsfontosságú adatállományok vagy nem tartalmazzák a szülők helyzetére vonatkozó adatokat, vagy komoly problémák vannak az adatminőséggel. A legnagyobb ilyen hiányosságokat az EU-SILC esetében találtuk, amelynek az adatai a jövedelemváltó problémái miatt egyszerűen alkalmatlanok voltak arra, hogy megbízható társadalomtudományos következtetéseket vonjunk le belőlük.

A KUTATÁSBÓL SZÜLETETT PUBLIKÁCIÓK LISTÁJA

- Csathó, Á. (2022). *Recenzió az OECD A Broken Social Elevator? How to Promote Social Mobility című kötetéről*. Kézirat. Budapest: Társ. DOI: <https://doi.org/10.61500/Topap.2022.1>
- Csathó, Á. (megjelenőben). Review about OECD's Broken Social Elevator? How to Promote Social Mobility Volume. Benyújtva ide: *Corvinus Journal of Sociology and Social Policy*, 14(2). DOI: <https://doi.org/10.61500/Topap.2023.1>
- Erát, D. (2022). Párválasztási szokások Magyarországon. A homogámia és heterogámia alakulása 1980 és 2016 között. megj: Kolosi T., Szelényi I., Tóth I. Gy. (szerk.) *Társadalmi riport 2022*. Budapest: Társ. 6. fejezet, pp. 119-126. DOI: 10.61501/TRIP.2022.6
- Erát, D., Huszár, Á. & Füzér, K. (2022). Társadalmi mobilitás és partnerszelekció. megj: Kolosi T., Szelényi I., Tóth I. Gy. (szerk.) *Társadalmi riport 2022*. Budapest: Társ. 10. fejezet, pp. 193-206. DOI: 10.61501/TRIP.2022.10
- Horváth, V. (2022). A háztartások ingatlanvagyonra és mobilitási esélyei. megj: Kolosi T., Szelényi I., Tóth I. Gy. (szerk.) *Társadalmi riport 2022*. Budapest: Társ. 12. fejezet, pp. 225-242. DOI: 10.61501/TRIP.2022.12
- Huszár, Á. (2022a). Osztályszerkezet és jövedelemeloszlás Magyarországon 1982 és 2019 között. megj: Kolosi T., Szelényi I., Tóth I. Gy. (szerk.) *Társadalmi riport 2022*. Budapest: Társ. 8. fejezet, pp. 159-174. DOI: 10.61501/TRIP.2022.8
- Lőrincz, B. & Antal-Fekete, E. (2022). Oktatási egyenlőtlenségek, iskolai mobilitás és az oktatási rendszer átalakulása Magyarországon az 1980-as évektől napjainkig. megj: Kolosi T., Szelényi I., Tóth I. Gy. (szerk.) *Társadalmi riport 2022*. Budapest: Társ. 11. fejezet, pp. 207-224. DOI: 10.61501/TRIP.2022.11
- Medgyesi, M. (2022). A generációk közötti transzferek hatása a vagyonfelhalmozásra Magyarországon nemzetközi összehasonlításban. megj: Kolosi T., Szelényi I., Tóth I. Gy. (szerk.) *Társadalmi riport 2022*. Budapest: Társ. 9. fejezet, pp. 175-192. DOI: 10.61501/TRIP.2022.9
- Medgyesi, M. (2023). Kapott vagyontranszferek és ezek hatása a háztartás vagyonára. Benyújtva ide: Munkaerőpiaci tükör
- Medgyesi, M. (megjelenőben (a)). „Asset transfers and household wealth in Hungary: a comparative analysis”. Benyújtva ide: *Europe-Asia Studies*.
- Medgyesi, M. (megjelenőben (b)). „Asset transfers and wealth inequality: methodological challenges”. Benyújtva ide: *Economics Letters*
- Tóth, I. Gy. (2023a). *Mobility regimes in Hungary* Budapest:Társ, kézirat
- Tóth, I. Gy. & Csathó, Á. (megjelenőben (a)). Szülői háttér és az oktatás munkaerőpiaci megtérülése, 2005-2019-ben Magyarországon – becslési kísérlet az EU-SILC adatok alapján. Benyújtva ide: Munkaerőpiaci tükör. DOI: <https://doi.org/10.61500/Topap.2023.3>
- Tóth, I. Gy. & Csathó, Á. (megjelenőben (b)). What we brought with us and what we achieved. Decomposition of income inequality in 26 European countries by social origin and other factors. Benyújtva ide: *European Journal of Sociology*

KONFERENCIA ELŐADÁSOK:

- Erát, D., Füzér, K. & Huszár, Á. (2023). *Marital sorting and social mobility in Hungary*. [konferencia előadás] Changing life opportunities under illiberal rule: drivers of social structural change in Hungary, Budapest. 2023. július 6-7.
- Huszár, Á. (2022b). *Osztályszerkezet és jövedelemeloszlás*. [konferencia előadás] Kit érdekel még a szociológia lehet-e korunk kérdéseire válaszolni a szociológia nélkül? A Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet konferenciája, Budapest. 2022. június 2–3.
- Lőrincz, B. (2023). *Education policies and education inequality: Hungary in the past decades*. [konferencia előadás] Changing life opportunities under illiberal rule: drivers of social structural change in Hungary, Budapest. 2023. július 6-7.
- Medgyesi, M. (2023a). *The impact of intergenerational transfers on wealth accumulation in Hungary in comparative perspective*. [konferencia előadás] Changing life opportunities under illiberal rule: drivers of social structural change in Hungary, Budapest. 2023. július 6-7.
- Medgyesi, M. (2023b). *The impact of intergenerational transfers on wealth accumulation in Hungary in comparative perspective*. [konferencia előadás] Annual Conference of European Consortium for Sociological Research, Prague. 2023. szeptember 18-20.
- Tóth, I. Gy. (2020). *Inequality, mobility and the closure of the upper middle class: some findings and food for thought for further research*. [konferencia előadás] Social dynamics. Inequalities, integration, mobility and migration conference, Panel on Social inequality and integration Conference at the Centre for Social Sciences, Budapest. 2020. november 16-17.
- Tóth, I. Gy. (2021). *A felső és alsó vagyoni-jövedelmi szegmensek társadalmi összetételének meghatározódása Magyarországon a nyolcvanas években és mostanában*. [konferencia előadás] Társadalmi tagolódás és mobilitás a jelenben és a múltban. FETE – HIK Műhelykonferencia, Budapest. 2021. október 5.
- Tóth, I. Gy. (2023b). *Mobility regimes in Hungary*. [konferencia előadás] Changing life opportunities under illiberal rule: drivers of social structural change in Hungary, Budapest, 2023. július 6-7.
- Tóth, I. Gy. & Csathó, Á. (2023a). *What we brought with us and what we achieved. Decomposition of income inequality in 27 European countries by social origin and other factors*. [konferencia előadás] LIS conference on Income and wealth inequality: drivers and consequences, Gdansk. 2023. szeptember 27-29. DOI: <https://doi.org/10.61500/Topap.2023.2>